

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA TIL O'RGANISH: IMKONIYATLAR VA CHEKLOVLAR

Akramova Farangiz Nodirbek qizi

O'zbekiston Davlat Jahon tillari universiteti 3-bosqich talabasi
farangizakramova843@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada sun'iy intellekt asosida til o'rganish jarayonining o'ziga xos jihatlari tahlil qilinadi. Unda zamonaviy texnologiyalar yordamida til o'rganishning imkoniyatlari, jumladan, individual yondashuv, interaktivlik va mustaqil ta'lim olish imkoniyatlari yoritib berilgan. Shuningdek, sun'iy intellektdan foydalanishning ayrim cheklovlari, xususan, inson omilining yetishmasligi, texnologiyaga ortiqcha bog'liqlik va texnik muammolar ham ko'rib chiqilgan. Maqolada ushbu vositalardan samarali foydalanish uchun ularni an'anaviy ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirish zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, til o'rganish, til kompetensiyasi, interaktiv ta'lim, mustaqil ta'lim, axborot texnologiyalari, mobil ilovalar, chatbotlar, mashinaviy tarjima, ta'lim samaradorligi, zamonaviy ta'lim, lingvistika

Abstract. This article analyzes the specific features of language learning based on artificial intelligence. It highlights the opportunities of learning languages through modern technologies, including individualized learning, interactivity, and opportunities for independent study. At the same time, certain limitations of using artificial intelligence are discussed, such as the lack of human factors, overdependence on technology, and technical issues. The article also substantiates the importance of combining these tools with traditional teaching methods for more effective learning.

Keywords: artificial intelligence, language learning, language competence, interactive learning, independent learning, information technologies, mobile applications, chatbots, machine translation

Аннотация. В данной статье анализируются особенности изучения языков на основе искусственного интеллекта. Освещаются возможности изучения языков с использованием современных технологий, включая индивидуальный подход, интерактивность и возможности самостоятельного обучения. Вместе с тем рассматриваются и некоторые ограничения использования искусственного интеллекта, такие как недостаток человеческого фактора, чрезмерная зависимость от технологий и технические проблемы. В статье обосновывается необходимость сочетания данных средств с традиционными методами обучения для достижения более эффективных результатов.

Ключевые слова: искусственный интеллект, изучение языков, языковая компетенция, интерактивное обучение, самостоятельное обучение, информационные технологии, мобильные приложения, чат-боты, машинный перевод, эффективность обучения

Kirish. Bugungi globallashuv davrida xorijiy tillarni bilish shaxsning nafaqat ta'lim olishida, balki kasbiy faoliyatida ham muhim o'rin egallamoqda. Turli mamlakatlar o'rtasidagi iqtisodiy, madaniy va ilmiy aloqalarning kengayishi til o'rganishga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim sohasiga ham sezilarli

ta'sir ko'rsatmoqda. So'nggi yillarda sun'iy intellekt asosida yaratilgan dastur va platformalar til o'rganish jarayonida keng qo'llanila boshladi. Bunday texnologiyalar o'quvchilarga mustaqil ravishda bilim olish, o'z ustida ishlash va bilim darajasini oshirish imkonini bermoqda. Ayniqsa, mobil ilovalar, onlayn kurslar va interaktiv platformalar orqali til o'rganish yanada qulaylashdi. Shu bilan birga, sun'iy intellektidan foydalanish ta'lim jarayoniga yangi imkoniyatlar bilan bir qatorda ayrim muammolarni ham olib kirmoqda. Ularning samaradorligi, o'quvchilarga ta'siri va cheklovlarini o'rganish muhim ilmiy masalalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada sun'iy intellekt asosida til o'rganishning asosiy imkoniyatlari hamda mavjud cheklovlari tahlil qilinadi. Oldin til o'rganish asosan darsliklar va o'qituvchi yordamida olib borilgan bo'lsa, bugungi kunda mobil ilovalar, onlayn platformalar va turli dasturlar orqali mustaqil o'rganish imkoniyati kengaydi. Bu esa o'quvchilar uchun katta qulaylik yaratdi. Shu bilan birga, sun'iy intellektidan foydalanishning o'ziga xos afzalliklari bilan bir qatorda ayrim kamchiliklari ham mavjud. Ushbu maqolada aynan shu jihatlar tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Sun'iy intellekt asosida til o'rganishning imkoniyatlari. Avvalo, sun'iy intellekt asosidagi dasturlar o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga

olishi bilan ajralib turadi. Har bir insonning o'rganish darajasi, tezligi va qiziqishi turlicha bo'ladi. Oddiy dars jarayonida bunday farqlarni doimo hisobga olish qiyin. Ammo zamonaviy ilovalar foydalanuvchining javoblariga qarab uning darajasini aniqlaydi va mos topshiriqlarni taklif qiladi. Bu esa o'rganish jarayonini ancha samarali qiladi. Yana bir muhim jihat — bu qulaylik va erkinlikdir. O'quvchi istalgan vaqtda, istalgan joyda mashq qilish imkoniga ega bo'ladi. Masalan, yo'lda ketayotganda yoki bo'sh vaqtda telefon orqali yangi so'zlarni o'rganishi mumkin. Bu esa vaqtni tejashga yordam beradi va o'rganishni kundalik odatga aylantiradi. Shuningdek, sun'iy intellekt yordamida yaratilgan dasturlar interaktiv xususiyatga ega. Ular foydalanuvchi bilan "muloqot" qiladi, savollar beradi va javoblarni tekshiradi. Ba'zi dasturlar talaffuzni ham tekshiradi va xatolarni ko'rsatadi. Bu esa ayniqsa gapirish ko'nikmasini rivojlantirishda foydali hisoblanadi. Bundan tashqari, bunday texnologiyalar o'quvchiga darhol natija ko'rsatadi. Ya'ni, bajarilgan mashqdan so'ng xatolar aniqlanadi va to'g'ri variantlar taqdim etiladi. Bu orqali o'quvchi o'z ustida ishlashni tezroq davom ettira oladi. An'anaviy darslarda esa ba'zan natijani kutish kerak bo'ladi.

Yana bir afzallik — turli xil resurslarning mavjudligidir. Sun'iy intellekt asosidagi platformalarda matnlar, audio materiallar, videolar va testlar bir joyda jamlangan bo'ladi. Bu esa tilni har tomonlama o'rganishga yordam beradi.

Sun'iy intellektidan foydalanishning cheklovlari: Shunga qaramay, sun'iy intellekt barcha muammolarni to'liq hal qilib bera olmaydi. Eng avvalo, u inson o'qituvchining o'rnini bosa olmaydi. Chunki o'qituvchi nafaqat bilim beradi, balki o'quvchini rag'batlantiradi, tushunmagan joylarini izohlab beradi va unga individual yondashadi. Sun'iy tizim esa bunday murakkab insoniy jihatlarni to'liq qamrab ola olmaydi. Ikkinchi muammo — bu o'quvchining passivlashib qolish ehtimoli. Ba'zi hollarda foydalanuvchilar tayyor javoblarga o'rganib qoladi va mustaqil fikrlashga kamroq harakat qiladi. Bu esa til o'rganishda salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Chunki til faqat yodlash orqali emas, balki tushunish va qo'llash orqali o'zlashtiriladi. Yana bir jihat — texnik imkoniyatlarga bog'liqlikdir. Hamma o'quvchilar ham zamonaviy qurilmalarga yoki tezkor internetga ega emas. Bu esa ayrim hududlarda bunday texnologiyalardan foydalanishni cheklaydi. Natijada ta'lim olish imkoniyatlarida farq paydo bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, ba'zi dasturlar har doim ham to'g'ri natija

bermasligi mumkin. Masalan, tarjima yoki talaffuz tekshiruv tizimlari ba'zan xatolikka yo'l qo'yadi. Bu esa o'quvchini chalg'itishi mumkin. Shu sababli bunday vositalardan foydalanishda ehtiyotkorlik zarur. Yana bir muammo — jonli muloqotning yetishmasligi. Til o'rganishda real insonlar bilan suhbat qilish juda muhim. Sun'iy tizimlar bu jarayonni qisman ta'minlasa-da, haqiqiy muloqot o'rnini to'liq bosa olmaydi.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, sun'iy intellekt asosida til o'rganish bugungi kunda juda qulay va samarali usullardan biri hisoblanadi. U o'quvchilarga mustaqil ishlash imkonini beradi, vaqtni tejaydi va o'rganish jarayonini qiziqarli qiladi. Ayniqsa, individual yondashuv va interaktivlik bu usulning asosiy afzalliklaridan biridir. Biroq, bu texnologiyalarga to'liq tayanib qolish to'g'ri emas. Ularning ayrim cheklovlari mavjud bo'lib, ayniqsa inson omilining o'rni muhimligicha qolmoqda. Shuning uchun eng yaxshi natijaga erishish uchun sun'iy intellekt imkoniyatlarini an'anaviy ta'lim usullari bilan birgalikda qo'llash maqsadga muvofiqdir. Umuman olganda, to'g'ri yondashuv bilan sun'iy intellekt til o'rganishda samarali yordamchi vosita bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduazizov A.A. Tilshunoslik nazariyasiga kirish. – Toshkent, 2010.
2. Chapelle C.A. Computer Applications in Second Language Acquisition. – Cambridge University Press, 2001.
3. Crystal D. Language and the Internet. – Cambridge University Press, 2006.
4. Holmes W., Bialik M., Fadel C. Artificial Intelligence in Education. – Center for Curriculum Redesign, 2019.
5. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. Luckin R. Machine Learning and Human Intelligence. – UCL Institute of Education Press, 2018.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasiga oid qarorlari va farmonlari.
8. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.
9. Safarov Sh. Pragmalingvistika. – Toshkent: Fan, 2008.